

7. Yi Jae-bok. Korean Künstlerroman: Artist Novels_First Wave Authors (1920s – 1960s). Korean Literature Now. 2015. Vol. 27. URL: <https://koreanliteraturenow.com/essay/musings/korean-k%C3%BCnstlerroman-artist-novelsfirst-wave-authors-1920s-1960s> (дата звернення: 23.01.2020).
8. 김인경. 예술가소설에 나타난 예술관의 특징과 지향점: 이청준의 "날개와 집"과 이문열의 "금시조"를 중심으로. 현대소설연구. 2007. Vol. 36. P. 199–217.
9. 안대회. 선비답게 산다는 것. 서울: 푸른역사, 2008. 299 p.
10. 양윤의. 최인훈의 예술론에 드러난 비극적 인식 연구: "예술가 소설"을 중심으로. 한국문학이론과 비평. 2008. Vol. 12 (3). P. 387–410.
11. 이동하. 한국 예술가소설의 성격과 전개양상: 해방 전의 작품들을 대상으로. 현대소설연구. 2001. Vol. 15. P. 9–44.
12. 이성애. 이문열의 예술가소설에 나타난 "道"의 의미: "금시조", "시인"을 중심으로. 배달말. 2009. Vol. 45. P. 275–300.
13. 한순미. 이청준 예술가소설의 서사 전략과 "재현"의 문제. 현대소설연구. 2006. Vol. 29. P. 329–347.
14. 황경. 한국 예술가소설의 맥락: 예술과 현실의 길항 관계를 중심으로. 우리어문연구. 2011. Vol. 39. P. 491–513.

УДК 821.111-32.09«1904/1914»

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-3.36>

РАННІ ОПОВІДАННЯ Д.Г. ЛОУРЕНСА ТА ДЖ. ДЖОЙСА: У ПОШУКАХ ГЕРОЯ І ЧИТАЧА

EARLY LAWRENCE'S AND JOYCE'S SHORT STORIES: IN SEARCH OF PROTAGONIST AND READER

Стирнік Н.С.,

orcid.org/0000-0002-5044-3120

*старший викладач кафедри іноземних мов для гуманітарних спеціальностей
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

Подано розгорнутий коментар неповторності історико-літературного контексту створення ранньої малої прози Девідом Гербертом Лоуренсом і Джеймсом Джойсом, докладно описано обставини публікування новелістичних циклів, структуру перших важливих збірок short stories та їх реценцію широким колом читачів і літературних критиків. Визначено теми, типи героїв, прийоми та форми візуалізації наративу в оповіданнях, підкреслено їхню новизну.

У статті запропоновано огляд оповідань письменників періоду 1904–1914 років, до якого ввійшли перша збірка оповідань Лоуренса «Пруський офіцер» (перша назва «Честь і зброя», 1914) і збірка Джойса «Дублінці» (перша назва «Улісс у Дубліні», 1914). Збірки складаються з дванадцяти і п'ятнадцяти оповідань відповідно. Оповідання письменників віддзеркалюють суспільні, політичні, соціальні і психологічні реалії життя англійців та ірландців. Митці зображували життя без прикрас, складні стосунки між чоловіком і жінкою, почуття і недосконалість світу. Походження письменників впливало на те, кого вони зображували у своїх оповіданнях. Герої ранніх оповідань Лоуренса шахтарі, подружжя і коханці, військові; герої Джойса священники, учні і вчителя, випещені юнаки і гульвіси, торговці і власники, працівники залізничних компаній, секретарі. Герої оповідань письменників – самотні і нещасні, не зважаючи на те, що мали родини і друзів. Стосунки між чоловіком і жінкою, як у Лоуренса, так і Джойса складні, подружжя – нещасні, через спогади про минуле, перші почуття і кохання, що й заважає нинішнім стосункам. Лоуренс і Джойс сміливі експериментатори, адже вони відходять від традиційної форми оповіді. Внутрішній монолог, потік свідомості, символи, експліцитні деталі, повторення, нехтування розділовими знаками – саме це відрізняло Лоуренса і Джойса від письменників вікторіанської епохи.

Письменників об'єднувала одна мета – художньо оприявнити реальне і повсякденне життя Англії й Ірландії, не прикрашаючи дійсність. Лоуренс і Джойс створювали нове мистецтво, оригінальність художнього світу яких у їхній невичерпності пізнання, тлумачення і багатозначності.

Ключові слова: оповідання, збірка оповідань, пошуки теми, героя, удосконалення розповідної техніки, автобіографічні мотиви, символізація й візуалізація наративу, поетика глибинного психологізму.

An extensive comment on the uniqueness of the historical and literary context of the early short prose creation by David Herbert Lawrence and James Joyce is in the focus of the paper. The research emphasizes the circumstances of short stories publication, the structure of the first important short story collections and their reception by a wide range of readers and literary critics. The themes, types of protagonists, techniques and forms of narrative visualization in the short stories are defined, their novelty is emphasized as well.

The paper provides the overview of the writers' 1904–1914 short stories, which included Lawrence's first short stories collection "Prussian Officer and Other Stories" (1914) and Joyce's short stories collection "Dubliners" (1914). The collections consists of twelve and fifteen short stories respectively. The writers' short stories reflect the social, political, social and psychological realities of Englishmen and Irishmen. The writers portray life without any decorations, complex men-women relationships, feelings and the imperfection of the world. The origin of the writers influenced who they portrayed in

their short stories. Lawrence's protagonists of his early short stories are miners, spouses and lovers, military men; Joyce's protagonists are priests, students and teachers, pampered youths and gamblers, merchants and business owners, railway companies workers, secretaries. The writers' protagonists are lonely and unhappy, despite having families and friends. Lawrence and Joyce show men-women relationships as complicated ones, spouses are unhappy because of the memories of the first love in the past, which hinder the present relationships. Lawrence and Joyce are bold experimenters because they move off the traditional form of storytelling. An internal monologue, a stream of consciousness, symbols, explicit details, repetition, neglect of punctuation distinguish Lawrence's and Joyce's writing manners from the writers of the Victorian era.

The writers had one common goal to illustrate usual and everyday life of England and Ireland without embellishing the reality. Lawrence and Joyce created new art, the originality of their artistic world in its inexhaustible knowledge, interpretation and richness.

Key words: short stories, collection of short stories, search of theme, protagonist, narrative technique improvement, autobiographical motifs, symbolization and narrative visualization, poetics of deep psychologism.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Критична Лоуренсіана і Джойсіана й досі залишається безмежним полем для дискусій як серед вітчизняних, так і зарубіжних літературознавців. Запропонований огляд оповідань письменників періоду 1904–1914 років та інтерес митців до нових прийомів і форм наративу відкриває ще один аспект для невичерпних наукових дискусій у літературознавчій царині. Представлена стаття ознайомлює з історією створення ранніх оповідань письменників-модерністів Лоуренса і Джойса, творчий доробок яких є невід'ємним джерелом для подальших наукових розвідок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчу спадщину Лоуренса і Джойса вивчали Н. Жлуктенко, Е. Гончаренко, Є. Чернокова, Н. Глінка, М. Рогачевська, О. Бандровська, Т. Мітроусова, О. Сафіюк, О. Пустовалов, П. Поплавські, Ф. Лівіс, Р. Еллман, М. Кірні, К. Кушман, К. Рейнер, К. Відмер, Дж. Вортен, Дж. Ньюмарк, Н. Норрис, С. де Філіппіс тощо. В українському літературознавстві здобуток письменників здебільшого осмислювався через призму закономірностей модерністського дискурсу, найчастіше об'єктом наукових рецепцій були романи та поезія. Безперечно, мала проза письменників також неодноразово опинялася у полі зору літературознавців, однак саме компаративного аналізу оповідань Лоуренса і Джойса, порівняння обставин публікування новелістичних циклів та їх структури проведено не було. Зарубіжне літературознавство рясніє на біографічні нариси письменників, праці про жанрову специфіку їхніх творів, зокрема романи й оповідання. Втім, рання мала проза Лоуренса і Джойса хіба що згадувалася принагідно. Саме це і зумовлює **актуальність обраної теми.**

Метою статті є вивчення історії створення й обставин публікування збірок «Пруський офіцер» (1914) Лоуренса і «Дублінці» Джойса (1914), визначення структури оповідань 1904–1914 років,

їхньої рецепції читачами і літературними критиками, а також порівняння прийомів розповідної техніки митців.

Виклад основного матеріалу. Естетичний рух початку ХХ століття пов'язаний з іменами відомих митців Джеймса Августина Алоїзіуса Джойса (1882–1941) і Девіда Герберта Ричардса Лоуренса (1885–1930), які помітно вплинули на західноєвропейське мистецтво і всесвітню літературу загалом. Саме вони були тими письменниками зламу століть, які у своїх творах зобразили простого героя, з його повсякденними проблемами і художньо представили його буденне життя. Лоуренс – автор «ноттингемських новел» і «гірничого роману», виходець з робітничого селища, провів своє дитинство і юність серед мальовничої природи Іствуду, неподалік Ноттингему. Перша збірка оповідань «Пруський офіцер» (1914) є яскравим прикладом зображення життя шахтарських містечок і родин шахтарів, а у роман «Сини і коханці» (1913) яскраво зображено образ Іствуда та життя його мешканців.

Про Дублін і також про життя його звичайних мешканців світ дізнався завдяки Джойсу, що першим наважився заговорити і зобразити «параліч» [4, с. 2] Дубліна і, як сам зазначав письменник у листі до видавця Гранта Ричардса у жовтні 1905 року, «Я не думаю, що хтось з письменників представляв Дублін світові» [11].

Оповідання Лоуренса і Джойса зазнали різкої критики як за життя митців, так і після їх смерті, однак було і немало шанувальників їхньої творчості. Слід зазначити, що Лоуренсу довелося одразу почути схвальні відгуки про свої перші твори (1907 рік – перемога у конкурсі на кращу різдвяну оповідь «Передчуття веселого Різдва» у «Ноттингемшир Гардіан», 1908 рік – похвала Ф. М. Форда про вірш в «Інгліш Ревю» і 1909 року його ж схвальний коментар на оповідання «Запах хризантем»).

Джойс заявив про себе спочатку як літературний критик і публіцист. Публікування трьох оповідань у щотижневику «Ірландська садиба»

у серпні–грудні 1904 року («Сестри», «Евелін», «Після перегонів») зупинилося на четвертій оповіді «Земля», адже ані читач, ані видавець, поет і товариш Джойса, Дж. Рассел, не зрозуміли «складні», нетипові твори письменника. Заохочуючи Джойса до публікування своїх оповідань в «Ірландській садибі», Рассел очікував на прості, нехитрі, сільські оповідки. Дослідники творчості письменника зазначають, що Джойсу «доволі часто закидали, що його твори важко читати», на що він відповідав: «Вам важко читати, а мені важко було писати» [2, с. 241].

Творчі здобутки Лоуренса і Джойса відзначаються розмаїттям жанрів: вірші, оповідання, п'єси, романи, критичні есе, публікації у періодичних виданнях, переклади, подорожні нотатки, памфлети, літературні рецензії. Але саме завдяки скандальним романам «Коханець леді Чаттерлі» (1928) і «Улісс» (1922) Лоуренс і Джойс стали всесвітньо відомими. Цікавим є те, що жанр оповідання був поштовхом, певним «тренувальним майданчиком» для відточення письменницької майстерності і реалізації мистецьких задумів у романах Лоуренса і Джойса.

Представляємо аналіз оповідання письменників у діахронічному аспекті (з 1904 до 1914 року). До цього періоду творчості Лоуренса належать оповідання першої збірки «Прусський офіцер» (перша назва «Честь і зброя», 1914) і Джойса – оповідання збірки «Дублінці» (перша назва «Улісс у Дубліні», 1914).

За письменницьку кар'єру Джойса виходить одна збірка оповідань «Дублінці» (1914). Збірка не була прийнята захоплено у червні 1914 року, погано розпродавалася і «тривалий час залишалася у тіні «Улісса» [2, с. 240]. Важливо те, що саме «Дублінці» мали «величезний літературний вплив на наступні твори митця, як роман «Портрет митця замолоду» і новаторський для 1922 року модерністський шедевр «Улісс». «Дублінці» були певним стартом для реалізації нових підходів і поглядів, нового художнього стилю і творчого методу в романах митця. За життя письменник не почув схвальних відгуків про його «epiclets» (невеличкі розповідні твори), як сам Джойс називав свої оповідання [5]. Тільки згодом «репутація збірки почне зростати і продовжуватиме виходити друком по всьому світу англійською мовою і у перекладі» [11]. Ця збірка «увійшла до найкращих у літературному світі» – і, як далі продовжує К. Пауер, адже Джойс «вплинув на творчість майже кожного письменника-оповідача, що були його послідовниками» [3].

Збірка «Дублінці» складається з п'ятнадцяти оповідань, послідовність яких була чітко продумана самим Джойсом. Так, (за задумом письменника): «The Sisters» – «Сестри», «An Encounter» – «Зустріч», «Araby» – «Аравія» – оповідання про дитинство; «Eveline» – «Евелін», «After the Race» – «Після перегонів», «Two Gallants» – «Два залицяльники», «The Boarding House» – «Пансіон» – про юнацтво; «A Little Cloud» – «Хмарка», «Counterparts» – «Партнери», «Clay» – «Земля», «A Painful Case» – «Нещасний випадок» – про зрілість і «Ivy Day in the Committee Room» – «День плюща у виборчому комітеті», «A Mother» – «Мати», «Grace» – «Милість Божа», «The Dead» – «Мертві» – про суспільне життя. Автор оповідань наголошував на їхній єдності. Слід зазначити, що оповідання цілком можуть прочитуватися як самостійні і як такі, що не пов'язані між собою.

Джойсу було двадцять чотири роки, коли він уклав контракт про публікування «Дублінців». Письменник писав оповідання для збірки в Дубліні, Цюриху, Полі¹, Римі і Трієсті² у 1903–1904 роках. Надані для публікування оповідання надто непокоїли друкарів і видавців своїм нетиповим змістом, і збірка вийшла лише 1914 року. Перші оповідання «Сестри», «Евелін» і «Після перегонів» написано і опубліковано наприкінці 1904 року в щотижневому «Ірландська садиба». Після відмови редактора продовжувати публікування наступних оповідань у журналі, автор написав ще дев'ять оповідань аби додати їх до трьох попередніх і видати окремою збіркою. Перебуваючи у Трієсті 1905 року, Джойс надіслав рукопис лондонському видавцю Гранту Ричардсу. Ричардс ознайомився із текстами приблизно у лютому 1906 року і згодом Джойс надсилає видавцеві ще одну оповідь «Два кавалери». У березні 1906 року Річардс наскоро складає контракт і саме з цього моменту починаються проблеми з публікуванням «Дублінців». Не прочитавши нове оповідання і не переглянувши внесені правки письменника, видавець передає їх до набору. Друкар геть відмовився набирати непристойні тексти, адже, відповідно до англійських законів того часу, це загрожувало йому покаранням, як і автору неприпустимих оповідань. Ричардс, який недавно оговтався від банкрутства свого підприємства, не хотів знову проблем із

¹ Пола – італійська провінція Королівства Італії, створена після Першої світової війни. Офіційно існувала з 1923 до 1947 роки.

² Трієст – місто і великий порт на півночі Італії, в якому мешкав Джойс із дружиною, молодшим братом Станіслаусом та двома сестрами, яких письменник також спонукав залишити Ірландію.

законом і попросив Джойса виправити оповідання. У листі до Ричардса Джойс наголошував: «Я написав книгу дуже турботливо, попри сотні перешкод, і згідно з моїм розумінням про класичну традицію мого мистецтва» [5]. Згодом письменник все-таки переробив оповідання і додав ще одне – «Хмарка». Мине тривалий час, коли, змучений очікуванням письменник, нарешті, отримає відповідь від Ричардса, але, на жаль, яка не задовольнить Джойса. Видавець зовсім відмовився публікувати оповідання митця, однак, між іншим виказав зацікавленість новими творами Джойса і запропонував звернутися до питання про публікування трохи пізніше. Обурений і втомлений таким ставленням, Джойс вирішив звернутися до юриста, щоб порушити судову справу проти Ричардса. Певні чинники не дали можливості Джойсу довести цю справу до кінця, і він був змушений відмовитися від скарги. У цей період письменник зосередився на своїй першій збірці віршів «Камерна музика», яка вийшла 1907 року. Упродовж року Джойсу відмовляли у публікуванні чотири видавці. Минав час і тільки у квітні 1909 року Джойс наважився надіслати рукопис у дублінське видавництво Maunsel & Co. У серпні 1909 року представник видавничого дому Джордж Робертс і Джойс укладають контракт. Слід зазначити, що Робертс також вимагав від письменника переробити непристойні фрагменти. Після тривалого листування письменник і видавець вирішили зустрітися й обговорити необхідні правки. Видавець наполягав, щоб письменник «замінив вигадані імена на реальні в оповіданні «Партнери» і навіть видалив повністю окремі оповідання [5]. Виснажений Джойс погодився на умови Робертса. Але, як виявилось згодом, це були не всі вимоги видавця, адже він забажав від юриста підтвердження, в якому б зазначалося, що «стиль і мова письменника в оповіданні «День плюща у виборчому комітеті» не ганьбить і не є наклепницькими і образливими» [5]. І на цьому все ще не закінчувалися наполягання Робертса щось змінювати і змінювати у «сміливих» оповіданнях Джойса. Наступні декілька років були вкрай тяжкими для Джойса. Письменник, морально знесилений через відмову видавців надрукувати збірку і брак грошей, очікував на відповідь від видавця. Лише у грудні 1913 року Джойс отримує листа від Робертса, що «геть відхилив «Дублінців» [5]. Джойс вже і не думав про публікування збірки. Утім, видавці лондонського літературного журналу «The Egoist» Х. Дуліттл і Т. С. Еліот, на прохання Е. Паунда, звернули увагу на молодого письменника. Слід зазначити,

Е. Паунд сприяв просуванню творів не лише Джойса, але й Лоуренса. Джойс, «натхненний такими впливовими діячами літератури», вирішує вдруге укласти контракт (перший підписано вісім років тому) з Грантом Ричардсом. Цього разу однією з умов було те, що Джойс не отримує авторський гонорар за перші п'ятсот примірників збірки й особисто повинен придбати сто двадцять примірників. І, нарешті, 15 червня 1914 року «Дублінці» виходять тиражем у тисяча двісті п'ятдесят примірників. Слід зазначити, що хоча у перший рік виходу розійшлося лише чотириста дев'яносто дев'ять примірників збірки, книга отримала схвальні відгуки і була позитивно оцінена. Згодом, 1916 року, «Дублінці» надруковано і в Америці, «поширюючи скандальну славу Джойса по всьому світу» [5].

За життя Лоуренса виходять три збірки оповідань «The Prussian Officer and Other Stories» («Пруський офіцер та інші оповідання») (1914), «England, My England and Other Stories» («Англіє, моя Англіє та інші оповідання») (1922), «The Woman Who Rode Away and Other Stories» («Зникла жінка та інші оповідання») (1928) та три після його смерті «Love Among the Haystacks» («Кохання серед копиць сіна») (1930), «The Lovely Lady» («Прекрасна дама») (1933) та «A Modern Lover» («Сучасний коханець») (1934).

Лоуренсу було двадцять дев'ять років, коли вийшла його перша збірка оповідань «Пруський офіцер». Робота над оповіданнями тривала сім років і письменникові також довелося співпрацювати не з одним видавцем, аби його твори побачили світ. Лоуренс, як і Джойс, потерпав від фінансових проблем, однак працював над оповіданнями і романами. До моменту виходу збірки, роман «Веселка» (1915) зазнав три правки. Так, до збірки увійшло дванадцять оповідей, що раніше вже були опубліковані в різних журналах, як «English Review», «Smart Set», «Forum» тощо. Тож, «The Prussian Officer» – «Пруський офіцер» (спочатку надруковано в «Інглiш Ревю» і «Метрополітан» 1914 року, перша назва «Честь і зброя»); «The Thorn in the Flesh» – «Слабак» (з'явилося у «Інглiш Ревю» під назвою «Дешеве вино», 1914 року); «The Daughters of the Vicar» – «Доньки священника» (перша версія вийшла друком у «Тайм і Тайд» 1914 року під назвою «Два шлюби»); «A Fragment of Stained Glass» – «Уламок вітража» (у «Інглiш Ревю», 1911); «The Shades of Spring» – «Сутінки весни» (уперше з'явилося у «Форумі» 1913 року під назвою «Невинна троянда»); «Second Best» – «Жених про запас» («Інглiш Ревю», 1912); «The Shadow in the Rose

Garden» – «Тінь у трояндовому саду» («Смарт Сет», 1914); «Goose Fair» – «Гусячий ярмарок» («Інглiш Ревю», 1910); «The White Stocking» – «Біла панчоха» (журнал «Смарт Сет», 1914); «The Christening» – «Христини» («Смарт Сет», 1914) і «Odour of Chrysanthemums» – «Запах хризантем» (у «Інглiш Ревю», 1911).

Оповідання Лоуренса одразу знайшли прихильників. Ф. М. Форд виокремив два твори «Біла панчоха» і «Запах хризантем». Ознайомившись лише з першими сторінками «Запаху хризантем» («Інглiш Ревю», 1910), видавець проголосив «цього сина шахтаря, генія з копальні», як він любив називати Лоуренса, «генієм» [7]. Британський літературний критик Ф. Р. Лівіс назвав письменника «безперечно найвеличшим майстром художнього слова» [10]. Цікавим є те, що Лоуренс буквально зачитувався журналом «Інглiш Ревю», перший номер видання вийшов 1908 року. Його засновником і першим редактором був Форд Медокс Форд. Лоуренс купував кожний номер видання і навіть заохотив до цього родини своїх подруг, Джессі Чемберс і Луї Барроу. У своїй праці «Major Short Stories of D. H. Lawrence» зарубіжний дослідник Ф. М. Кірні виокремлює кращі оповідання письменника за двома критеріями: оповідання, що привернули увагу багатьох дослідників, та оповідання, що постійно з'являлися в антологіях. До другої категорії, за Кірні, належали «Запах хризантем», «Тінь у трояндовому саду», «Доньки священника» і «Прусський офіцер» [7]. Звичайно ж у Лоуренса, як і у Джойса, були як прихильники, так і ті, хто різко критикував і засуджував творчість митця. Можна припустити, що позитивне сприйняття перших творів Лоуренса читацькою аудиторією пояснюється його творчою манерою письма, що здебільшого характеризувалася елементами традиційної форми оповіді.

Після появи у «Інглiш Ревю» оповідання «Запах хризантем» у червні 1911 року, англійський видавець Мартін Секер, також вражений і романом митця «Білий павич» (1911), запропонував письменникові надрукувати збірку оповідань. У листі до видавця Лоуренс відповів, що написав лише кілька оповідань і, як йому здавалося, «мало хто міг зацікавитися ними» [7]. Також на той час у письменника було шість завершених оповідань, надрукованих раніше в різних журналах і «деякі незначні уривки» [7]. Письменник запропонував видавцеві цей матеріал для друку, але його виявилось недостатньо. Згодом інший британський журналіст і видавець, що був у складі редколегії журналу «Інглiш Ревю»,

Остин Фредерик Гаррисон, також запропонував Лоуренсу надрукувати збірку. Так, у серпні 1911 року, за допомогою Гаррисона, письменник знайомиться з видавцем «Інглiш Ревю» Едвардом Гарнеттом, який «зіграв величезну роль у становленні молодого письменника» [7]. Гарнетт був також представником американського журналу «Сенчері» і редактором англійського видавничого дому «Джеральд Дакворт, Лтд». Лоуренс зацікавився співпрацею з Гарнеттом, адже той допомагав митцю з публікацією оповідань, давав редакторські поради стосовно рукописів і, нарешті, мав вплив на видавця Дакворта. Таким чином, усі твори Лоуренса періоду серпня 1911 року до травня 1913 року було ретельно вчитано. Влітку 1914 року зайшла мова про публікацію першої збірки оповідань Лоуренса. Письменник запропонував назву «Гусячий ярмарок» (самого короткого за обсягом оповідання), адже, на його думку, це оповідання «відображає мальовничі краєвиди глибинок Великої Британії, що асоціюються з однойменним місцевим ярмарком і дев'ятьма з дванадцяти оповідей збірки» [7]. Разом з цією пропозицією письменник надіслав видавцю відкореговане оповідання «Запах хризантем» і деякі інші твори, а також запропонував свій порядок їх розташування у збірці.

1. «A Fragment of Stained Glass»;
2. «Goose Fair»;
3. «A Sick Collier»;
4. «The Christening»;
5. «Odour of Chrysanthemums»;
6. «Daughters of the Vicar»;
7. «Second Best»;
8. «The Shadow in the Rose Garden»;
9. «The Shades of Spring»;
10. «The White Stocking»;
11. «The Thorn in the Flesh»;
12. «The Prussian Officer».

Таку послідовність Лоуренс пояснював тим, що десять оповідань є логічним продовженням двох перших, а теми всіх оповідань розвиваються послідовно і зв'язно. За Лоуренсом, збірка розподілена на умовних «чотири групи» [7]. До першої групи входили «Уламок вітража» і «Гусячий ярмарок». Другу групу склали чотири твори про життя шахтарів («Хворий шахтар», «Христини», «Запах хризантем» і «Доньки священника»). Наступні чотири оповідання зображували мальовничу природу сільської Англії, а отже, склали третю групу («Жених про запас», «Тінь у трояндовому саду», «Сутінки весни» і «Біла панчоха»). І, нарешті, до четвертої групи за задумом письменника входили два оповідання про

довоєнні роки Першої світової війни («Слабак» і «Прусський офіцер»).

Беручи до уваги політичну ситуацію Англії на момент виходу збірки, Лоуренс пропонує іншу назву збірки «Лінія фронту» – «The Fighting Line», адже ця назва «відображає наскрізну тему збірки і справжню війну, що розпочалася у серпні» [7]. І дійсно, не можливо не погодитися із задумом письменника, адже між героями оповідань відбуваються батли у прямому і переносному сенсах. Так, складні, суперечливі стосунки між чоловіком і жінкою постають через психологічне протистояння і боротьбу («Жених про запас», «Тінь у трояндовому саду», «Біла панчоха», «Сутінки весни»). В оповіданнях «Прусський офіцер» і «Слабак» йшлося про підготовку військових до воєнних дій.

Без відома Лоуренса Гарнетт змінює назву збірки з «Честь і зброя» на «Прусський офіцер» і розташовує оповідання на власний розсуд, тим самим «змінивши акцент оповідання зі ставлення до мілітаризму взагалі на критичне бачення саме німецького мілітаризму» [7]. Зробивши це, видавець повністю змінив «фокус сприйняття цілої збірки» [7]. І справді, з назвою збірки за Гарнеттом акцент зміщується на воєнну тематику, однак у збірці всього лише два твори про довоєнні роки («Прусський офіцер», «Слабак»). Основний зміст присвячено зображенню сільського буття шахтарських містечок, неприкрашеному життю шахтарів і їхніх родин, складним взаємовідносинам чоловіка і жінки і, нарешті, кохання (решта оповідань збірки). Таке рішення Гарнетта дослідники пояснюють його видавницькою стратегією, адже це було «його спробою зробити збірку актуальною і вилучити комерційну вигоду» [7]. У результаті цей вчинок Гарнетта вкрай розлютив Лоуренса і спричинив розрив їхніх домовленостей стосовно публікування Лоуренсівських творів. Письменник дуже переживав, адже вважав, що Гарнетт «перекреслив» його письменницьку кар'єру публікацією такої збірки як «Прусський офіцер та інші оповідання» [7]. Врешті-решт, у червні 1914 року перша збірка оповідань Лоуренса «Прусський офіцер та інші оповідання» таки побачила світ.

Оповідання Лоуренса і Джойса 1904–1914 років віддзеркалюють суспільні, політичні, соціальні і психологічні реалії життя англійців та ірландців. Обидва письменники зображували життя без прикрас, недосконалість світу, стосунків і почуттів. Походження письменників впливало на те, кого саме вони зображували у своїх творах. Тож, герої «Дублінців» – священники («Сестри»), учні і вчителя («Зустріч»), випечені юнаки і гульвіси

(«Після перегонів», «Два кавалери»), торговці і власники («Пансіон»), працівники контор і журналісти («Хмарка», «Партнери»), машиністи, працівники поліції і залізничної компанії, секретарі («Нещасний випадок», «Мати»), комівояжери («Милість Божа») й інтелігенція («Мертві»).

Герої «Прусського офіцера» – шахтарі («Запах хризантем», «Хрестини», «Хворий шахтар»), подружжя і коханці («Сутінки весни», «Тінь у трояндовому саду»), військові («Прусський офіцер», «Слабак»). Лоуренс і Джойс – сміливі експериментатори. Визначальною рисою їхніх оповідань є акцентування на емоційному, духовному і внутрішньому стані героя. Письменники відходять від традиційної форми оповіді, порушуючи сталі літературні канони. Життя, кохання, стосунки між чоловіком і жінкою, непорозуміння, відчуження людей один від одного, самотність, відчай, тема смерті духовної і фізичної. Презентація тем, різноманітні прийоми, за допомогою яких митці виформовували образ героя: внутрішній монолог, потік свідомості, символи, експліцитні деталі, повторення, нехтування розділовими знаками – саме це відрізняло Лоуренса і Джойса від письменників вікторіанської епохи. Герої оповідань письменників – самотні і нещасні, навіть не зважаючи на те, що жили не ізольовано, працювали, мали родини і друзів. Стосунки між чоловіком і жінкою, як у Лоуренса, так і у Джойса – складні, подружжя – нещасні, через спогади про минуле, перші почуття і кохання, що й заважає нинішнім стосункам. Майже всі оповідання і Лоуренса, і Джойса не мають закінчення, їм характерні раптовість і непередбачуваний розвиток подій. Слушно зазначають дослідники творчості митців: «читач не зрозуміє героїв Лоуренса з першого прочитання» [1, с. 6], а «якщо раз прочитати збірку оповідань Джойса, людина повертатиметься до неї знову і знову» [2, с. 249]. Майже в кожній оповіді письменників відчуються песимістичний настрій, безвихідність, крах сподівань і страждання. Письменників об'єднувало прагнення зруйнувати усталений порядок і «відмова від хибних, начебто об'єднувальних цінностей ХХ століття» [8]. Письменники «прагнули менше художнього «балансу», але експериментального і проникливого дисбалансу, менше «рівноваги», але дисбалансу правдивої реальності, і їх мало приваблювало бачення «порядку», але з істотним і невіршеним безладом» [8].

Хоча обидва митці мали спільні ідеї і мету, але методи досягнення були різні. Не зважаючи на вказані ознаки, що споріднюють твори Лоуренса і Джойса, є і багато відмінностей між

ними. Так, манера письма, притаманна кожному, різнить твори одного письменника від творів іншого. Яскравим прикладом є «епіфанії» – так звана Джойсівська ідея, відповідно до якої написано його оповідання. Тобто, «епіфанії» – це проникливе, раптове усвідомлення суті, що проявляється завдяки випадку, випадковості і певним обставинам. Через так зване «прозріння» герої кожного оповідання Джойса починають сприймати ситуацію, відносини і, зокрема, життя зовсім по-іншому. Оповідання «Мертві» є яскравою ілюстрацією нашої тези. Габрієл, головний герой оповідання, перебуваючи у піднесеному настрої після вдало проведеного і цікавого вечора, налаштований романтично завершити вечір зі своєю дружиною, Гретою. Чоловік милувався своєю дружиною-красунею, «витонченою і жіночною», «в його уяві з'явилися спогади, доторкання її тіла, дивне і западне пронизало його раптовим і гострим бажанням. Він жадав залишитися з нею наодинці» [6, с. 247]. Проявляючи чоловічу зацікавленість до Грети, Габрієл не міг збагнути, чому вона така холодна і не реагує на його ніжності, чому заглиблена у свої думки. Габрієл «тремтів у розпачі. Чому вона здається такою далекою? Він не знав, як розпочати. Він бажав подолати її відчуження» [6, с. 249]. У його думках з'являлися спогади про них обох, про їхню пристрасть один до одного. Але не цього разу, «Грета лише поцілувала Габрієла, як дитину, сказавши, який він добрий» [6]. Габрієлу не треба була її поблажливості, він не розумів і не міг збагнути, чому вона так поводить і не відповідає на його обійми. Раптом Грета вигукнула і, заливаючись сльозами, відповіла, що думає про пісню «Дівчинка із Авгриму», що співав під час вечірки містер Д'Арсі. Греті це нав'яло спогади про її перше кохання, яке, очевидно, залишилося глибоко в душі жінки. Минав час, вона одружилася з Габрієлом, але пристрасть до іншого, як виявилось, не зникла. Габрієл почувався приниженим, «він раптом з соромом і збентеженням побачив себе збоку. Комічний персонаж, хлопчисько на побігеньках у своїх тіток, сентиментальний неврастенік, сповнений добрих намірів, ораторства перед соромітниками, прикрашає свої тваринні потяги, жалюгідний фат, якого він щойно мигцем побачив у дзеркалі» [6, с. 252-253]. Він зрозумів, що все його життя було немов несправжнє, він відчув раптове прозріння, «тепер він уже майже без болю думав про те, яку жалюгідну роль у її житті грав він сам, її чоловік» [6, с. 255]. Оповідання завершується символічно: «сніг йшов по всій Ірландії. Його душа повільно згасала під снігопадом, і сніг

легко лягав по всьому світу, наближаючи останню годину, лягав легко на живих і мертвих», символізуючи холод у відносинах Габрієла та Грети і начебто прикриваючи весь бруд як у стосунках, так і всю сірість існування [6, с. 257].

Обидва письменники зображували стосунки між чоловіком і жінкою. Але у Джойса ця тема не є домінантною. Лоуренс зображує ніжні, більш чуттєві, таємні і приховані стосунки, у той час коли герої Джойса дещо грубуваті і безцеремонні. Так, герої оповідання Джойса «Два кавалери» Ленехен і Корлі, зневажливо розмовляють про дівчину, вживаючи сороміцьку лексику. Ленехен запитує Корлі, де він її «підчепив», Корлі відповів, що по дорозі на Дейм-Стрит, він «обняв її і трохи пом'яв» [6, с. 50]. Далі Корлі продовжував: «А в неділю, розумієш, у нас вже було побачення. Ми поїхали до Доннібруку, і там я завів її у поле. Вона сказала, що до мене гуляла з молочником... Здорово, братику, скажу я тобі. Щовечора тягне цигарки і в трамваї платить за проїзд туди і назад. А якось притягла дві до біса хороші сигари... Я боявся, не завагітніла б, але вона дівка не промах» [6, с. 51]. Знайомство – побачення – близькість, – ось так розвиваються стосунки Джойсівських героїв, начебто монтажем. Цей принцип художнього монтажу у творах Джойса помітив режисер С. Ейзенштейн 1929 року. Погляди, змах вій, торкання, очікування зустрічі, спогади, символи, запахи, – ось така духовна близькість і пристрасть Лоуренсівських героїв («Жених про запас», «Тінь у трояндовому саду», «Сутінки весни»). Дві сестри Френсис і Анна («Жених про запас») розмовляють про юнаків Тома Смедлі та Джиммі Баррасса, адже Френсис дуже подобається Джиммі. Розмова відбувається на фоні дивовижної природи, очікування кролика біля нори, несподіваного вбивства раптово поміченого крота, сестри розмовляють про юнаків невимушено, просто, не приділяючи навколишньому світу великого значення. Але насправді природа, квіти, тварини і є головними показниками емоційного збурення в душі Френсис. Тільки після того, як Анна одним ударом вбила крота ціпком для прогулянок, «Френсис несподівано заспокоїлась і подорослішала. Мерехтіння диких яблунь, пишність діамантових верб, – все це тепер здавалося їй несуттєвим, ледве вартим уваги. Щось померло в ній, все втратило відчуття гостроти болю, все потьмяніло. Вона була спокійною, байдужість затьмарила її журбу, ... якась сумна байдужість заступила на місце її горя» [9, с. 297]. Це вбивство наче відрізало її від Джиммі Баррасса, вона

немов підсвідомо розірвала коло, яке пов'язувало її з минулим, відрізала все старе від себе: начебто вбила те, або того, хто зневажив, зрадив її. Гармонійне співіснування духовного та фізичного первнів особистості, – було пошуком Лоуренса упродовж усього його мистецького життя.

Висновки. Отже, Лоуренса і Джойса об'єднувала одна мета – художньо оприявнити реальне і повсякденне життя Англії й Ірландії, не прикрашаючи дійсність. Письменники зображували реальні картини буття шахтарів і дублінців середнього класу, описуючи їхній побут,

почуття, радощі і розчарування, внутрішній, найпотаємніший світ. Вони по-іншому заговорили про стосунки і кохання (оповідання Джойса 1904–1914 років були більш відвертими в цьому сенсі, ніж твори Лоуренса цього ж періоду). Письменники створювали нове мистецтво, порушували сталі літературні канони (відмова від традиційної структури сюжету, характеристик і опису героїв). Оригінальність художнього світу оповідань Лоуренса і Джойса виявляється у їхній невичерпності пізнання, сприйняття, розуміння, тлумачення і багатозначності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аникин Г. В., Михальская Н. П. История английской литературы. Москва : Высшая школа, 1985. С. 6.
2. Гончаренко Е. «Дублінці» – «глава моральної історії моєї країни...». *Всесвіт*. 2010. № 11–12. С. 240–250. URL: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/814/41/> (дата звернення 04.01.2020).
3. A Brief Survey of the Short Story Part 32: James Joyce. URL: <https://www.theguardian.com/books/booksblog/2011/mar/09/short-story-james-joyce> (дата звернення 04.01.2020).
4. Culleton A. Claire, Scheible E. Rethinking Joyce's Dubliners. Ohio : Palgrave Macmillan, 2017. 225p. URL: https://books.google.com.ua/books?id=cR8DDgAAQBAJ&pg=PA1&hl=ru&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false (дата звернення 04.01.2020).
5. Hutchinson S. The Long and Difficult Publication History of James Joyce's Dubliners. URL: <http://mentalfloss.com/article/57437/long-and-difficult-publication-history-james-joyces-dubliners> (дата звернення 06.01.2020).
6. Joyce J. Dubliners. URL: <https://www.planetebook.com/free-ebooks/dubliners.pdf> (дата звернення 04.01.2020).
7. Kearney F. M. Major Short Stories of D. H. Lawrence: A Handbook. New York : Garland, 1998. 207 p.
8. Kiely R. Beyond Egotism: the Fiction of James Joyce, Virginia Woolf, and D. H. Lawrence. Cambridge : Harvard University Press, 1980. 244 p.
9. Lawrence D. H. Collected Stories. London: Everyman's Library, 1994. 1397 p.
10. Morsia E. "Odour of Chrysanthemums": Absent-Presence and Textual Genetics. URL: <https://journals.openedition.org/jsse/1840> (дата звернення 04.01.2020).
11. The reading Room on Mon. James Joyce's Dubliners Advertised. URL: <http://www.dublincity.ie/story/james-joyces-dubliners-advertised> (дата звернення 04.01.2020).